



JAUNATNE

Jaunatnes politika ir dalībvalstu politikas joma. Dalībvalstu tiesību aktu saskaņošana nav paredzēta. Tāpēc ES ir tikai atbalsta funkcija. Ar programmas *Erasmus+* jauniešu pasākumiem galvenokārt veicina jauniešu apmaiņu Eiropas Savienībā un trešās valstīs. Pēdējo dažu gadu laikā Eiropas Savienība ir pastiprinājusi savu jauniešu politiku, par ko liecina Eiropas Solidaritātes korpusa iniciatīva un projekts *DiscoverEU*.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 165. un 166. pants veido pamatu ES darbībām saistībā ar jaunatni. Lēmumus par pasākumiem, kuri ir 165. un 166. panta darbības jomā, pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Jaunatnes politikas jomā nav paredzēta nekāda dalībvalstu tiesību aktu saskaņošana. Padome var pieņemt ieteikumus, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem.

Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kurai ir tāds pats juridiskais spēks kā līgumiem (Līguma par Eiropas Savienību (LES) 6. pants), ir iekļauts pants par bērnu tiesībām (24. pants) un pants par bērnu darba aizliegšanu un strādājošu jauniešu aizsardzību darba vietā (32. pants).

MĒRĶI

LESD 165. pants paredz Savienības darbības, ar kurām veicina jauniešu un darbaudzinātāju, proti, ar jaunatni strādājošo mācībspēku un sociālo darbinieku, apmaiņu un – līdz ar Lisabonas līguma stāšanās spēkā – darbības, ar kurām mudina jauniešus iesaistīties Eiropas demokrātiskajā dzīvē. LESD 166. pants paredz iespēju ES īstenot arodmācības politiku, ar kuru atbalsta un papildina dalībvalstu darbības. Tajā noteikts Savienības uzdevums uzlabot arodmācības pieejamību un veicināt mācībspēku un apmācāmo, jo īpaši jauniešu, mobilitāti.

Papildus minēto pantu noteikumiem jaunieši un bērni gūst labumu arī no ES politikas tādās citās jomās kā izglītība, apmācība un veselība vai no politikas attiecībā uz bērnu un jauniešu tiesībām un aizsardzību.



SASNIEGUMI

A. Stratēģiskais satvars

1. Stratēģija "Eiropa 2020"

[Stratēģija "Eiropa 2020"](#), kuras darbība sākās 2010. gadā, ir vērsta uz jauniešiem, un tās centrā ir dažādi mērķi, tostarp priekšlaicīgi mācības pārtraukušo jauniešu skaita samazināšana, 30–34 gadus vecu personu, kas ieguvušas augstāko izglītību, daļas palielināšana un visaptveroša politikas iniciatīvu kopuma veidošana izglītības un nodarbinātības jomā. Tajā ir iekļauta arī sistēma "[Tava pirmā EURES darbavieta](#)", kas ir darbvietu mobilitātes sistēma, ar kuru veicina iekārtošanu darbā visā Eiropā.

2. ES jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam: jauniešu iesaistīšanās, saiknes veidošana un iespēju veicināšana

Padome 2018. gada 26. novembrī pieņēma [rezolūciju](#) par jauno ES jaunatnes stratēģiju 2019.–2027. gadam. Tekstā ierosināts īpašu uzmanību pievērst šādām darbības jomām:

- sekmēt jauniešu līdzdalību pilsoniskajā un demokrātiskajā dzīvē;
- veidot saikni starp jauniešiem visā Eiropas Savienībā un ārpus tās robežām, lai veicinātu brīvprātīgu iesaistīšanos, mācību mobilitāti, solidaritāti un starpkultūru izpratni;
- atbalstīt jauniešu iespēju veicināšanu, nodrošinot kvalitāti, inovācijas un jaunatnes darba atzīšanu.

B. Attiecīgās ES izdevumu programmas

1. Programma Erasmus+ (2014–2020)

Programmā [Erasmus+](#) ir iekļauta īpaša nodaļa par jaunatni, kurai ir paredzēts aptuveni 2,1 miljards EUR. Tās konkrētie mērķi ir šādi: 1) uzlabot jauniešu pamatiemaņu un prasmju līmeni un veicināt viņu līdzdalību Eiropas demokrātiskajā dzīvē un darba tirgū, aktīvu pilsoniskumu, starpkultūru dialogu, sociālo iekļaušanu un solidaritāti; 2) sekmēt labāku darbu ar jaunatni kvalitāti; 3) papildināt vietējā, reģionālā un valsts līmeņa politikas reformas un atbalstīt uz zināšanām un pierādījumiem balstītas jaunatnes politikas izstrādi; un 4) uzlabot jauniešu darbību starptautisko dimensiju un darbā ar jauniešiem iesaistīto personu un organizāciju kā jauniešu atbalsta struktūru lomu.

2. Programma Erasmus (2021–2027)

Priekšlikumā jaunajai programmai *Erasmus* (2021–2027) ([COM\(2018\)0367](#)) tika ieteikts dubultot budžetu, aptuveni 10 % paredzot jauniešu pasākumiem. Viens no priekšlikuma mērķiem ir veicināt Eiropas identitāti, ar iniciatīvu [DiscoverEU](#) piedāvājot gūt ceļošanas pieredzi, lai jaunieši varētu iepazīties ar Eiropas kultūras mantojumu un dažādību. *DiscoverEU* atbalsta saņēmēji būs ne vien skolēni un augstākās izglītības iestāžu studenti, bet arī praktikanti un ar jaunatni strādājošie mācībspēki. Līdz šim Komisija trijās pieteikumu iesniegšanas kārtās ir saņēmusi 275 000 jauniešu pieteikumus un piešķīrusi 50 000 ceļošanas kartes.



C. Citas ES iniciatīvas

1. Garantija jauniešiem

Padome 2013. gada aprīlī pieņēma ieteikumu par [Garantijas jauniešiem](#) izveidi (OV C 120, 26.4.2013., 1. lpp.). Ar šo nozīmīgo solījumu nodrošina, ka jaunieši četru mēnešu laikā no brīža, kad kļuvuši par bezdarbniekiem vai ieguvuši formālo izglītību, saņem labas kvalitātes darbu, tālākizglītības vai apmācības piedāvājumu. Lai gan dalībvalstīm joprojām ir jāīsteno un jāfinansē šī politika, reģionos, kuros jauniešu bezdarbs pārsniedz 25 %, jau ir pieejams ES līdzfinansējums no ģeogrāfiskās budžeta pozīcijas, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas un Eiropas Sociālā fonda^[1].

2. Eiropas Solidaritātes korpuss

[Eiropas Solidaritātes korpuss](#) (ESC) ir iniciatīva, ko 2016. gada decembrī sāka Komisija. Tā dod iespēju jauniešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem veikt brīvprātīgo darbu vai strādāt projektos savā valstī vai ārvalstīs. Līdz šim reģistrēti kopā 72 000 jauniešu un 7 000 no viņiem ir tieši iesaistīti solidaritātes darbībās. Komisija 2018. gada augustā aicināja ieinteresētās personas nākt klajā ar dažām idejām jauniem šīs shēmas projektiem. No ES budžeta kopumā tika atvēlēti 44 miljoni EUR atsevišķiem projektiem, kas būs pieejami visiem jauniešiem visā Eiropā un ārpus tās.

Komisija 2018. gada 11. jūnijā publicēja priekšlikumu Eiropas Solidaritātes korpusam pēc 2020. gada, tam piešķirot 1,26 miljardus EUR, lai dotu iespēju apmēram 350 000 jauniešu piedalīties solidaritātes darbībās ([COM\(2018\)0440](#)).

3. Bērnu aizsardzības politika

Kā noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par bērna tiesībām (*UNCRC*), bērns ir ikviens cilvēks vecumā līdz 18 gadiem. Ar Lisabonas līgumu ieviesa ES mērķi, kas paredz veicināt bērnu tiesību ievērošanu, turpretī Eiropas Savienības Pamattiesību harta garantē, ka ES iestādes un dalībvalstis aizstāv bērnu tiesības.

Komisija 2011. gada 15. februārī pieņēma paziņojumu “ES plāns par bērna tiesībām” ([COM\(2011\)0060](#)). Tā mērķis ir atkārtoti apstiprināt visu ES iestāžu un visu dalībvalstu stingro apņemšanos veicināt, aizsargāt un ievērot bērnu tiesības visās attiecīgajās ES politikas jomās, kā arī ar šo apņemšanos panākt konkrētus rezultātus. Bērnu tiesības un vardarbības pret bērniem, jauniešiem, sievietēm un citām riska grupām novēršana arī tiek aizsargāta un veicināta ar [Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programmu 2014.–2020. gadam](#).

Eiropas Parlaments un Padome 2016. gadā pieņēma direktīvu par procesuālajām garantijām bērniem, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā (OV L 132, 21.5.2016., 1. lpp.), lai nodrošinātu, ka bērni, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā, var saprast šādu procesu, piedalīties tajā un īstenot savas tiesības uz taisnīgu tiesu, un lai nepieļautu, ka bērni izdara atkārtotus nodarījumus, un veicinātu viņu sociālo integrāciju.

[1]Stikākai informācijai sk. faktu lapu [2.3.2.](#) par Eiropas Sociālo fondu, B.2. daļu.



4. Jaunatne un plašsaziņas līdzekļi

Tiešsaistes tehnoloģijas bērniem un jauniešiem sniedz vienreizējas iespējas iegūt zināšanas un ļauj viņiem izmantot digitālās mācīšanās priekšrocības un piedalīties sabiedriskās diskusijās. Tomēr bērni var arī būt īpaši neaizsargāti saskarē ar modernajām tehnoloģijām. Tādēļ Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva (OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp.) aizliedz lineārajos televīzijas pakalpojumos iekļaut jebkādu saturu, kas varētu nopietni kaitēt nepilngadīgajiem. Saturs, kas nepilngadīgajiem varētu būt kaitīgs, vai nu ir jāpārtrauc laikā, kad viņi to neskatīsies, vai arī ir jābloķē, izmantojot tehniskās iespējas, lai viņi nevarētu tam piekļūt. Nelineārajos audiovizuālo mediju pakalpojumos pēc pieprasījuma attiecīgais saturs var būt pieejams tikai tādā veidā, lai nepilngadīgie parasti nenonāktu saskarē ar to. Komisija 2016. gada 25. maijā publicēja jaunu tiesību akta priekšlikumu, ar ko groza Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu. Galvenie saskaņotā teksta elementi ietver nepilngadīgo personu aizsardzību pret saturu, kas uz viņiem var atstāt negatīvu ietekmi, kā arī paredz apkarot naida runu un aizsargāt nepilngadīgos no kaitīga satura.

5. Eiropas Jaunatnes portāls

[Eiropas Jaunatnes portāls](#) ir tīmekļa vietne, kas domāta jauniešiem visā Eiropā, lai palīdzētu viņiem orientēties daudzās iespējās, ko ES piedāvā tādās dažādās interešu jomās kā brīvprātīgais darbs, darbs, mācības, kultūra un jaunrade, kā arī daudzās citās jomās.

6. Eiropas Jaunatnes nedēļa

Reizi divos gados Eiropas Komisija kopā ar Parlamentu organizē [Eiropas Jaunatnes nedēļu](#). Tās mērķis ir gan rīkot jaunatnes pasākumus visās valstīs, kas piedalās programmā *Erasmus*, gan iepazīstināt ar dažādajām ES mobilitātes iespējām, kas tiek piedāvātas jauniešiem.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Parlaments vienmēr ir atbalstījis dalībvalstu ciešu sadarbību jaunatnes politikas jomā. Tas ir aktīvi piedalījies jaunatnes politikas izstrādē, piemēram, savās rezolūcijā par ES jaunatnes stratēģijas 2013.–2015. gadam novērtējumu (OV C 215, 19.6.2018., 212. lpp.), rezolūcijā par Garantiju jauniešiem (OV C 440, 30.12.2015., 67. lpp.), rezolūcijā par jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanu ar izglītības un apmācības palīdzību (OV C 316, 22.9.2017., 76. lpp.), rezolūcijā par jauniešu nodarbinātību (OV C 224, 21.6.2016., 19. lpp.) un rezolūcijā par politikas nostādņem attiecībā uz prasmju veidošanu cīņā pret jauniešu bezdarbu (OV C 11, 12.1.2018., 44. lpp.).

2019. gada 12. martā Parlaments pieņēma rezolūciju par Komisijas priekšlikumu regulai, ar ko izveido programmu “Eiropas Solidaritātes korpuss” pēc 2020. gada^[2]. Parlamenta deputāti balsoja par to, lai programmu padarītu pieejamāku jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju, piemēram, personām ar invaliditāti un cilvēkiem no izolētām vai atstumtām kopienām, un jauniešiem ar mācīšanās vai veselības problēmām. Viņi arī nobalsoja par skaidras atšķirības noteikšanu starp brīvprātīgā darba darbībām un iekārtošanu darbā, lai nodrošinātu, ka neviena iesaistītā organizācija neizmanto

[2]Pieņemtie teksti, P8_T8(2019)0150.



jauniešus kā neapmaksātus brīvprātīgos, ja, iespējams, ir pieejamas kvalitatīvas darbvietas. Brīvprātīgā darba periods būs ierobežots līdz 12 mēnešiem, un stažēšanās ilgums būs divus līdz sešus mēnešus. Parlaments arī noteica trīs mēnešu minimālo darba līguma ilgumu. Visbeidzot, tas paplašināja Eiropas Solidaritātes korpusa 2021.–2027. gadam darbības jomu, kā vienu no korpusa darbībām pievienojot humānās palīdzības sniegšanu trešās valstīs.

Parlaments 2017. gada 14. septembra rezolūcijā (OV C 337, 20.9.2018., 131. lpp.) ierosināja nākamajā programmā *Erasmus+* galveno uzmanību pievērst darbībām, kas vērstas uz labāku nodarbinātības iespēju nodrošināšanu jauniešiem. Tas ieteica saskaņot programmas *Erasmus*, ES jaunatnes stratēģijas un citu ES finansētu programmu prioritātes. Tāpat Parlaments ieteica trīskāršot programmas *Erasmus+* 2021.–2027. gada budžetu līdz 41 miljardiem EUR un 10,3 % no tā piešķirt jauniešu darbībām^[3].

Parlaments arī garantē bērna interešu aizstāvību, reaģējot uz saņemtajiem lūgumrakstiem (OV C 66, 21.2.2018., 2. lpp.), un ir pieņēmis rezolūciju par nevienlīdzības samazināšanu, īpašu uzmanību pievēršot bērnu nabadzības problēmai (OV C 366, 27.10.2017., 19. lpp.). Parlaments ir vēršis uzmanību arī uz bērna tiesību ievērošanu aiz ES robežām, pieņemot rezolūcijas par bērnu stāvokli visā pasaulē, piemēram, rezolūciju par izglītības nodrošināšanu bērniem ārkārtas situācijās un ieilgušu krīžu gadījumos (OV C 366, 27.10.2017., 151. lpp.) vai rezolūciju par nepietiekamu uzturu bērniem jaunattīstības valstīs (OV C 289, 9.8.2016., 71. lpp.). Tas 2015. gadā pieņēma rezolūciju par cīņu pret bērnu seksuālo izmantošanu internetā (OV C 316, 30.8.2016., 109. lpp.)^[4]. 2018. gada oktobrī plenārsēdē tas pieņēma Komisijas likumdošanas priekšlikumu par pārskatītu Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu (OV C 11, 13.1.2020., 64. lpp.). Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem raidorganizācijām būs jāsamazina bērnu iespējas skatīties reklāmas par neveselīgiem pārtikas produktiem vai dzērieniem; būs aizliegts saturs, kas mudina uz vardarbību, naidu un terorismu; un vardarbīgam un pornogrāfiskam bezmaksas saturam piemēros ļoti stingrus noteikumus.

Lai mudinātu jauniešus pašiem īstenot savus Eiropas projektus, 2008. gadā Parlaments kopā ar Āhenes pilsētas Kārļa Lielā Starptautiskās balvas fondu izveidoja [Eiropas Jaunatnes Kārļa Lielā balvu](#), ko katru gadu piešķir projektiem, kuri veicina savstarpējo sapratni Eiropas un starptautiskajā mērogā.

Pierre Hériard
01/2020

[3]Pieņemtie teksti, [P8_TA\(2019\)0324](#).

[4]Stikākamai informācijai sk. faktu lapu [3.6.2.](#) par audiovizuālo un plašsaziņas līdzekļu politiku.

